

قراری جدید برای بینوایان

اقتصاد ملی در حال سقوط کشورها، بلایای طبیعی و توفان‌های سیاسی، در دهه ۱۹۹۰ میلیون‌ها انسان را به زیر خط فقر کشانده است. در ضمن در بسیاری از نقاط دنیا، بخش عظیمی از جمعیت، سال‌ها در بدبختی زندگی کرده‌اند بدون آنکه هیچ گونه راه حلی برای آنها در نظر باشد، در چنین شرایطی است که نگرشی جدید برای یافتن راه‌های مبارزه با فقر در حال ظهور است. دیگر، بازارهای آزاد، دولت یا مستمندان هریک به طور جداگانه به عنوان کلیدی برای ریشه کن کردن فقر تلقی نمی‌شوند، این روزها نظر غالب این است که هر سه باید در یک اقدام منسجم در کنار هم آورده شوند. خلاصه اینکه برای مستمندان جهان، قراری جدید پیشنهاد می‌شود. ولی آیا این قرار کافی است؟ پرونده ما به چشم‌اندازها و مشکلات موجود در نبرد سه جانبه بر ضد فقر می‌پردازد.

نشانه‌ای از شکوفایی اقتصادی بودند، بحران مالی یک شبه اقتصاد کشور را ورشکست کرد و دسته‌های عظیمی از جامعه اندونزی را به ورطه فقر کشانده است. در مجتمع مسکونی طبقه متوسط بومی سرپونگ دامایی، بچه‌ها در جست‌وجوی بطری‌های خالی و روزنامه کهنه، زباله‌ها را زیر رو می‌کنند، و بزرگترها غالباً به روش‌های افراطی‌تر متوسل می‌شوند. مأمور امنیتی مجتمع مزبور می‌گوید: "آنها خیلی راحت وسوسه می‌شوند تا دزدی کنند." در همین حال، ساکنان دهکده ماهیگیری کاییک در

لیلیانا در یک ساختمان دولتی در غرب بخارست می‌خواهد غذایی را برای شام آماده کند. معلم چهل و یکساله که زمانی به طبقه متوسط تعلق داشت، اکنون خود را از "طبقه فقیر جدید" رومانی به حساب می‌آورد، می‌گوید: "اما غذا بدون گوشت خواهد بود. گوشت یک چیز لوکس است." این طبقه جدید، بخشی از پیامد سقوط دولت در بلوک شرق است. در آن سوی کره زمین در جاکارتا، جایی که زمانی اتومبیل‌های لوکس، لباس‌های مدرن و آسمان خراش‌ها

شاخص توسعه بشریت

شاخص‌های سنتی اقتصادی مانند تولید

ناخالص ملی سرانه، تصور

ناقصی از اوضاع واقعی

اقتصادی - اجتماعی در یک کشور

به دست می‌دهد.

به منظور ایجاد تصویری کامل‌تر، سازمان

برنامه توسعه سازمان ملل (یون.دی.پی UNDP)

شاخص توسعه بشریت (اچ. دی آی HDI)

را در ۱۹۹۰ به وجود آورد.

اچ. دی آی. سه گونه اطلاعات

را در نظر می‌گیرد:

طول عمر؛ میزان تحصیلات

(سواد بزرگسالان و

میزان اشتغال به تحصیل

در مدارس ابتدایی،

متوسطه و دبیرستان)

و سطح زندگی که با

قدرت خرید واقعی

اندازه‌گیری می‌شود.

این شاخص در مقیاسی

بین یک (بالاترین)

و صفر (پایین‌ترین) قرار دارد.

توسعه بشری در سطح بالا

با ارزش‌های متشکل اچ. دی. آی

۰/۸ و بالاتر از آن

به حساب می‌آید؛

ارزش‌های متشکل متوسط

بین ۰/۵ تا ۰/۷۹۹ و

ارزش‌های متشکل پایین

زیر ۰/۵ است.

حدود ۱/۳ میلیارد نفر

درآمدی کمتر از یک دلار

در روز دارند و درآمد تقریباً

سه میلیارد نفر کمتر از

دو دلار در روز است.

حدود یازده درصد از ساکنان

کشورهای صنعتی با درآمدی

کمتر از ۱/۴ دلار در روز

زندگی می‌کنند.

*این ارقام و سایر ارقام موجود در مقاله‌های پرونده از گزارش‌های سازمان برنامه و توسعه سازمان ملل که در ۱۹۹۸ منتشر شده‌اند اخذ شده است.

سواحل دریای کارائیب در جنوب شرقی هائیتی، به خاطر سوءمدیریت زیست محیطی، پیوسته فقیرتر می‌شوند. جنگل‌زدایی به معنای آن است که توفان‌های کوبنده همراه با باران مناطق گرمسیری زمین را می‌شکافد و چندین تن ماهی حلوا را که در لا به لای مرجان‌ها تغذیه می‌کنند، به داخل دریا می‌راند. در نتیجه، این ماهی‌ها که زمانی حیات بخش دهکده بودند اکنون نقل مکان کرده‌اند. ویکتور سی و پنج ساله، سرباز سابق که اکنون پدر دو فرزند است و بابت شرکت در صید محلی گهگاه پول نقد دریافت می‌کند، می‌گوید: "اکنون ده سال است که مطلقاً هیچ کاری نکرده‌ام چون اینجا کاری نیست که انجام دهم." در جاهای دیگر، بسیاری از مردم در چرخه شوم فقر اسیر شده‌اند، چرخه‌ای که نسل اندر نسل وجود داشته و احتمالاً همچنان وجود خواهد داشت.

فقر همانند بیماری‌ای است که تسکین موقت می‌یابد اما بعداً به منتها درجه ظهور می‌کند.

در دهکده میمه‌تلا، سی کیلومتری یائونده، پایتخت کامرون، ماری بیلوآی هشتاد ساله از پانزده سال پیش که با ماشین تصادف کرده تاکنون قادر به انجام کار نبوده است. هیچ‌گونه کمک دولتی برای افراد بی‌کار وجود ندارد ولی او توانست از یک شرکت بیمه خصوصی مبلغی دریافت کند. وقتی دامادش آن پول را دزدید و فرار کرد، او بدون هیچ‌گونه حمایتی تنها ماند. حال بیلوآی آرزو دارد به شغل پیشین خود که در یک دکه تنقلات می‌فروخت، بازگردد. ولی او هجده دلار لازم برای شروع کار را ندارد. بقیه اعضای خانواده وی نیز نمی‌توانند به او کمک کنند. داماد بیلوآی، دخترش را ترک کرده است. نوه بیست ساله بیلوآی مریض است و بیماری او هنوز تشخیص داده نشده چون خانواده‌اش استطاعت ندارند که وی را برای انجام آزمایش به بیمارستان ببرند و بدین ترتیب بیلوآی با پولی که ساکنان دهکده به او می‌دهند زندگی می‌کند و یک سازمان خیریه محلی، داروی رایگان در اختیار او می‌گذارد.

فقر همانند بیماری‌ای است که موقتاً تسکین می‌یابد، اما بعداً به منتها درجه ظهور می‌کند، در سال‌های اخیر در جاهایی که به نظر می‌رسید وضعیت رو به بهبود گذاشته، دوباره قیام کرده‌است. اوضاع رومانی، اندونزی و هائیتی نشان می‌دهد که ریشه‌های فقر از خلأ سیاسی ناشی از سقوط رژیم‌های مستبد پیشین گرفته تا سقوط بازارهای مالی، که زمانی به نظر می‌رسید مطمئن‌ترین راه برای درمان فقر است، و بلایای طبیعی و سوءمدیریت‌های زیست محیطی، متغیر است. تأثیر این عوامل، سرسام آور بوده است: تنها در دو سال گذشته، ده‌ها میلیون انسان در جنوب غربی آسیا به فهرست مستمندان جهان اضافه شده‌اند. در اروپای شرقی و شوروی سابق، تعداد فقیران در این دهه به میزان تقریبی ۱۷۰ میلیون نفر افزایش یافته است.

همان‌گونه که در مورد بیلوآی مشاهده شد، در میان

توسعه بشریت در سراسر جهان

جدول توسعه انسانی

۰/۱۸۵-۰/۳۷۸	۰/۳۷۸-۰/۶۳۳	۰/۶۳۳-۰/۷۶۷	۰/۷۶۷-۰/۸۸۷	۰/۸۸۷-۰/۹۶
-------------	-------------	-------------	-------------	------------

آماري مهود نيست

موضوعی که در این بخش مورد بحث قرار خواهد گرفت این است که دولت باید در نبرد با فقر نقش حیاتی ایفا کند و بداند که چه موقع باید مداخله کند و چه وقت کنار بایستد. نهایتاً اینکه در سالهای اخیر، تحلیل‌گران، سیاستمداران و سازمان‌های کمک دهنده غیردولتی به طور فزاینده‌ای به این نتیجه رسیده‌اند که افراد فقیر خود شاید توانایی‌های تحلیلی و غیره داشته باشند که بتواند در دست و پنجه نرم کردن با فقر ابزاری مهم باشند. (صفحات ۲۲ تا ۳۶). این امر در حال به اثبات رسیدن است که استفاده از مهارت‌ها و ویژگی‌های فرهنگی مستمندان بسیار مهم‌تر از آن چیزی است که یک دهه قبل تصور می‌شد. گرچه فرهنگ‌های محلی نیز می‌توانند مانعی بر سر راه اصلاحات باشند.

جان کوهوت
با همکاری روزنامه‌نگاران:
میرل بران در بخارست، آندره آس هارسانو
در جاکارتا، کریستین لیونت در پورت‌اپرانس،
و والتین سیمئون زینگا در یائونده

به اجماع نوین در حال ظهور در مورد رسیدگی به فقر می‌نگرد (ص ۲۰). هیچ‌کس ادعا نمی‌کند که همه پاسخ‌ها را دارد، ولی به نظر می‌رسد، توافق همگان بر این است که نگرشی چند جانبه، حیاتی است؛ بازارها، دولت‌ها و مردم فقیر باید با هماهنگی یکدیگر راه‌حلهایی برای فقر بیابند.

بخش بازار در این نشریه نشان می‌دهد که تجارت و جریان سرمایه هنوز در مبارزه با فقر عنصری حیاتی تلقی می‌شوند ولی اینها داروی همه دردها نیستند. در واقع، بحران مالی در آسیای جنوب شرقی (صفحات ۲۳ و ۲۴) نشان داده که ایمان به رشد اقتصادی به عنوان راهی برای خروج از فقر باعث شده است که ایجاد یک تورایمی برای کمک به مستمندان در ایام سختی نادیده گرفته شود. قسمت دوم این پرونده با نگاهی به ایالات متحده، بلوک سابق شوروی و تونس (صفحات ۲۴ تا ۳۱) نشان می‌دهد که دولت تحت چه شرایطی می‌تواند در مبارزه با فقر نقش سازنده‌ای ایفا کند، و چرا در بعضی موارد، دولت در پیدا کردن راه حل، کارآمد نبوده است.